

Економічні науки

УДК 336.67

Муленко Олександр Андрійович

студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Тарасенко Ірина Олексіївна

доктор економічних наук, професор,

завідуючий кафедри фінансів

Київський національний університет технологій і дизайну

Муленко Александр Андреевич

студент

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Тарасенко Ирина Алексеевна

доктор экономических наук, профессор,

заведующий кафедрой финансов

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Mulenko A.

student

Kyiv National University of Technologies and Design

Tarasenko I.

doctor of economics, professor

Kyiv National University of Technologies and Design

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В УМОВАХ КРИЗИ

УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ

ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

A MANAGEMENT OF ENTERPRISE FINANCIAL RESULTS IS IN THE

CONDITIONS OF CRISIS

Анотація: Досліджено сучасні концепції управління фінансовими результатами підприємств в умовах кризи.

Ключові слова: фінансові результати, підприємство, антикризове управління, криза.

Аннотация: Исследованы современные концепции управления финансовыми результатами предприятий в условиях кризиса.

Ключевые слова: финансовые результаты, предприятие, антикризисное управление, кризис.

Summary: Investigational modern conceptions of management of enterprises financial results in the conditions of crisis.

Key words: financial results, enterprise, management concepts, crisis.

В умовах ринкових перетворень та нестабільності функціонування підприємства все більше ускладнюється впливом різних факторів зовнішнього середовища, різних політичних, економічних та соціальних чинників. Розвиток економіки України суттєво залежить від ефективності роботи підприємств та їх фінансових результатів. Визначення фінансових результатів є кінцевим етапом виробництва, реалізації продукції підприємства та наданих послуг.

Фінансові результати підприємств є джерелом власних коштів, необхідних для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства у майбутньому. Нестача коштів спричиняє ризик виникнення боргів, збитків або взагалі може призвести до банкрутства та ліквідації підприємства. Прибуток, як позитивний фінансовий результат діяльності підприємства є однією з умов подальшої роботи будь-якого суб'єкта господарювання, передумовою укріплення позицій підприємства на ринку, поповнення бюджету країни за рахунок податкових надходжень, що сприяють кращій інвестиційній діяльності, підвищенню ділової активності підприємств різних видів економічної діяльності.

В умовах ринкової економіки діяльність підприємств спрямована, насамперед, на одержання позитивного фінансового результату (прибутку). Одержання підприємствами негативного фінансового результату (збитку) свідчить про не достатньо ефективну роботу підприємства. У будь-якому випадку необхідно здійснювати розширений аналіз прибутків (збитків) з метою покращення його діяльності, фінансового стану підприємства, забезпечення стабільного функціонування та розвитку.

Виявлення причин збитковості є підґрунтям для розробки заходів щодо усунення причин збитків, якщо вони викликані внутрішніми факторами впливу, або пошуку інших методів та альтернатив отримання доходу, якщо збитки викликані зовнішніми чинниками.

Прибуток об'єднує в собі всі сторони діяльності підприємства, визначає ефективність його фінансово-господарської діяльності. В умовах ринкової економіки отримання прибутку є безпосередньою метою економічної діяльності підприємства, гарантією подальшої ефективної роботи підприємства, оскільки накопичення фінансових ресурсів дає змогу не тільки й надалі існувати та інвестувати гроші в сучасне обладнання, матеріали, покращення рівня оплати праці робітників, залучення більш кваліфікованих працівників, а й зменшувати ризики, що загрожують підприємству в сучасних умовах. Для підприємства прибуток є стимулом для інвестування у ті сфери, де можна досягти достатньо високого рівня рентабельності.

Теоретичні основи управління фінансовими результатами підприємств вивчало багато українських вчених, які зробили вагомий внесок у розробку багатьох теоретичних та методичних аспектів формування та розподілу фінансових результатів підприємств, серед яких: Т.О. Білик [1], Скалюк Р.В. [12], Червінська С.Л [13], Гринавцева О.В. [6], Вороніна О.О [4], І.Бланк [2] та інші. Серед зарубіжних вчених можна виділити таких науковців як: Ю.Брігхем [3], А.Дайле [7], Г.Савіцька [11] та інші.

Вивчення опублікованих праць і практика господарської діяльності свідчать про відсутність достатнього висвітлення принципово важливих питань, пов'язаних з аналізом і формуванням фінансових результатів. І дотепер ці питання залишаються відкритими, оскільки практичні аспекти управління фінансовими результатами в різних сферах діяльності мають особливості і потребують глибокого дослідження.

Таблиця 1

Наукові підходи щодо визначення сутності поняття “фінансові результати підприємства”

Автор (джерело)	Трактування поняття «фінансові результати» (прибуток або збиток)
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [9, с.1-3]	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.
Податковий кодекс України [10, с.	Прибуток із джерелом походження з

134]	України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або
Продовження табл. 1	
	зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього розділу.
Вороніна О.О. [4, с. 4]	Фінансовий результат – це якісна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства та зокрема відображає значущість і сталість розвитку підприємства (з позицій отриманого доходу), впливовість на його фінансово-господарську діяльність чинників зовнішнього середовища (з позицій структури та обсягів витрат) і кількісно узагальнюється у вигляді прибутків (збитків).
Білик Т.О. [1, с. 56]	Прибуток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і представляє додаткову вартість, виступає одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки її ефективності.
Скалюк Р.В. [12, с.135-141]	Фінансовий результат – підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигод отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства.
Червінська С.Л. [13, с. 20]	Фінансовий результат – це різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду.

Аналіз досліджених в економічній літературі характеристик фінансових результатів дозволяє зробити висновок, що фінансовий результат – це категорія, яка відображає результативність господарської діяльності та виражається прибутком чи збитком.

Як показали дослідження, науковці розглядають фінансовий результат підприємств окремих галузей. Червінська С.Л. [13] визначає сутність економічної категорії “фінансовий результат підприємства”, яким є різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду“, що широко характеризує сутність даної категорії.

В табл. 1 описано поняття “фінансові результати” з економічної та облікової точок зору. Як показали дослідження, О.О. Вороніна [4] звертає увагу на те, що серед найпоширеніших підходів до визначення поняття “фінансовий результат” є економічний, бухгалтерський та управлінський. Отже, вважаємо, що поняття “фінансові результати” можна розглядати різнобічно.

Зокрема, фінансовий результат як об’єкт бухгалтерського обліку – це результат господарської діяльності, що є різницею між доходами і витратами підприємства за вирахуванням суми податків, яка визначається за звітний період і в цілому (або за видами діяльності) та узагальнюється у вигляді прибутку (збитку). Новизна запропонованого визначення полягає у поєднанні різноманітних підходів до визначення фінансового результату, які впливають на облікове відображення господарських операцій. Такий підхід забезпечує достовірність та зрозумілість інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку, та передбачає врахування інтересів різних користувачів господарської діяльності підприємства [4].

На сьогоднішній день, основною проблемою української економіки є неефективне управління фінансовими результатами підприємств. Вирішення цієї проблеми є однією з найбільш вагомих у дослідженнях українських вчених і економістів. Систематичний аналіз фінансових результатів дозволить отримувати вищі прибутки і вдало конкурувати на ринку, шукати шляхи максимізації прибутку та інвестувати вільні кошти в різні сфери економіки.

Практика проведення економічних реформ в Україні показала, що існування стабільної розвиненої економічної системи неможливе без успішного розвитку сучасних підприємств. На жаль, держава не створює необхідних умов щодо забезпечення стабільності діяльності суб’єктів

господарювання, що значно посилює передумови виникнення кризових ситуацій [5].

На сьогоднішній день, одним із найважливіших факторів погіршення фінансових результатів є криза. В умовах кризи, ретельне планування і аналіз діяльності підприємства може запобігти банкрутству. Головним завданням підприємства в умовах кризи стає не збільшення прибутку, а забезпечення стабільності, платоспроможності, збереження капіталу. Отже, вирішення проблем забезпечення ефективної системи антикризового управління стає одним з головних завдань стратегічного розвитку сучасних підприємств [5].

П. Друкер пропонує свій варіант здійснення антикризового управління та визначає основні його завдання наступним чином:

- 1) забезпечення ефективності бізнесу;
- 2) визначення і реалізація потенціалу бізнесу;
- 3) перетворення (доповнення) існуючого в інший бізнес, що зумовлено посиленням конкурентної боротьби на ринку.

Таким чином, для визначення антикризових заходів необхідно оцінити теперішній стан бізнесу та його майбутні перспективи [8].

На думку Гончарової М.Л., процес формування ефективної системи антикризового управління розвитком підприємства повинен передбачати також і спроможність підприємства займатися інноваційною діяльністю.

Для запобігання кризовим ситуаціям найбільш доцільними мають бути такі перетворення:

- вдосконалення процесу виробництва продукції на підставі використання новітніх технологій;
- забезпечення раціонального використання науково-виробничого потенціалу підприємства;
- забезпечення раціонального використання виробничо-технічної та інженерної бази;
- освоєння нових підходів щодо вивчення та освоєння ринків;
- застосування новітніх екологічних технологій випуску продукції (розробка і застосування безвідхідних технологій; випуск екологічно безпечної продукції для споживачів та ін.) [5]

Основною метою антикризового управління є забезпечення фінансових результатів на рівні, що забезпечує не лише можливість безкризового функціонування, але й розвиток підприємства. Тому спостерігається прямий зв'язок між фінансовими результатами та

ефективністю системи антикризового управління. Отже, якщо підприємство знаходиться у кризовому стані, то знижується його платоспроможність і погіршуються фінансові результати. Тому, до основних завдань антикризового управління, які потребують першочергового вирішення, необхідно віднести:

- 1) дослідження фінансового стану підприємства для виявлення ранніх ознак кризи;
- 2) визначення масштабів впливу кризи на підприємство;
- 3) визначення основних факторів, що негативно впливають на фінансовий стан підприємства та знижують рівень його фінансової безпеки.

Отже, ефективність діяльності підприємства в умовах кризи залежить від системи антикризового управління. Це виявляється у здатності передбачати та реагувати на зміни у зовнішньому середовищі.

Впровадження нових технологій, теоретичних та практичних підходів дозволить більш ефективно управляти фінансовими результатами підприємства, стабілізувати рівень фінансового стану, забезпечити безкризове функціонування та динамічний розвиток суб'єкта господарювання.

В якості найбільш поширеного та сприятливого показника фінансових результатів виступає прибуток, який як економічна категорія, дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, власника та робітників.

Література:

1. Білик М.Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія / М.Д. Білик, Т.О. Білик. — К.: КНУТД, 2012. — 280 с.
2. Бланк И. А. Управление прибылью - Киев: Ника Центр, Эльга, 2006 - 544 с.
3. Бригхэм Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент. 10 – е изд./Пер. с англ. под ред. к.э.н. Е.А. Дорофеева – СПб. Питер: 2009. - 960с.
4. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) [Електронний ресурс] О.О. Вороніна. – Харків, 2009. – Режим доступу: <http://disser.org.ua/file23976.html>.

5. Гончарова М.Л. Основні завдання антикризового управління підприємством / М.Л. Гончарова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2002. – № 140. – С. 28-32.
6. Гринавцева О.В. Облік і аудит готової продукції та її фінансових результатів від реалізації (на прикладі малих металопереробних підприємств України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” [Електронний ресурс] / О.В. Гринавцева. – К., 2005. – 19 с. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2005/05govmpu.zip>
7. Дайле А. Практика контроллинга: Пер.с нем./ Подред. и с предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. - М : Финансы и статистика, 2003. - 336 с - Пер. изд.: Deyhle A. Controller- Praxis. - Management Service.
8. Друкер П.Ф. Управление, нацеленное на результаты: пер. с англ. / П.Ф. Друкер – М. : Технол. шк. бизнеса, 1994. – 200 с.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено Наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013р. зі змінами від 08.02.2014 №48.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV зі змінами від 17.09.2015 р. № 702-VIII.
11. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 662 с
12. Скалюк Р.В. Якість фінансового результату господарської діяльності промислового підприємства [Електронний ресурс]: Р.В. Скалюк. - Режим доступу: http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/nvfbi/2010/4/p_50_56.pdf
13. Червінська С.Л. Визначення та облік фінансових результатів діяльності аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” [Електронний ресурс] / С.Л. Червінська. – К., 2006. – 20 с. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2006/06csldap.zip>.